HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

(א) א פז"ר קש"ב אבל לענין תשלומין דראשון הוא דהא תנן ב) ב מי שלא חג ביום טוב הראשון של חג חוגג והולך כל הרגל כולו ויום טוב האחרון של חג ואימא עצרת דפרישת שבעה ליום אחד הוא א"ר אבא דנין פר אחד ואיל אחד מפר אחד ואיל אחד לאפוקי עצרת דשני אילים נינהו הניחא למאן דאמר יום הכפורים איל אחד הוא אלא למ"ד שני אילים נינהו מאי איכא למימר דתניא ג) רבי אומר איל אחד הוא האמור כאן הוא האמור בחומש הפקודים ר' אליעזר בר' שמעון אומר שני אילים הם אחד האמור כאן ואחד האמור בחומש הפקודים אפילו תימא ר"א בר' שמעון התם חד לחובת היום וחד למוספין לאפוקי עצרת דתרווייהו חובת היום נינהו ואימא ראש השנה דפרישת שבעה ליום אחד הוא א"ר אבהו דנין פר ואיל שלו מפר ואיל שלו לאפוקי עצרת וראש השנה דציבור נינהו הניחא למ"ד 1קח לך משלך ועשה

(א) לענין פו"ר קש"ב. פייס לעצמו שאין פייס בפרי החג אלא המשמרות שכל המשמרות שוות ומשלשות בהן לפי חשבון סדרן כמו ששנינו במסכת סוכה (דף נה:) אבל פר של שמיני בתחילה מפיסין עליו: **זמן לעצמו.** לברך שהחיינו: **רגל לעצמו.** שאין שם חג הסוכות עליו: **קרבן לעצמו.** שאין קרבנו שוה לכל שאר ימות החג שכולם פרים מרובים ואילים שנים וי"ד כבשים וכאן פר אחד איל אחד ושבעה כבשים: **שיר לעצמו.** שאין שירו שוה לכל שאר שירות ימי החג כל שיר ימי החג מדבר מעין גזל מתנות עניים ואותן של חול המועד מפורש במס' סוכה (שם.) הומבה"י ושל שמיני עצרת אינו מעין אסיף ולא פירשו לנו איזהו שירו ד): **ברכה לעצמו.** ברכה שהיו מברכין לתפלת חיי המלך כדמפורש בתוספ' דסוכה [פ"ד] על שם ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך (מ"א ח): **תשלומין דראשון הוא.** אלמא טפל דידיה הוא: **דנין פר אחד ואיל אחד.** עבודת מוסף יום הכפורים פר אחד ואיל אחד ועבודת שמיני למלואים פר אחד ואיל אחד דכתיב (ויקרא ט) קח לך עגל בן בקר לחטאת וגו': **איל אחד הוא.** שהיה קרבן ציבור ביוה"כ הוא האמור כאן באחרי מות ה) ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת ואיל אחד לעולה הוא האמור בפינחס ו) למוספין: **התם חד לחובת היום.** ההוא דאחרי מות חובת היום ואינו קרוי מוסף ולא כתיב התם מלבד עולת הבקר כדכתיב בכל המוספין מלבד עולת הבקר דמשמע זה מוסיף על דבר יום ביומו: **לאפוקי עצרת דתרווייהו חובת היום נינהו.** לחובת שתי הלחם (ב) כתיב (שם כג) והקרבתם על הלחם וגו' ואילים שנים ובחובת היום דמלואים איל אחד הוא דהוה: **דנין פר** (ג) **שלו.** דמלואים משלו הוא דכתיב קח לך עגל וביוה"כ נמי איכא פר ואיל משלו בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר וגו' [ויקרא טז] לאפוקי עצרת וראש השנה דציבור נינהו:

פז"ר קש"ב. פירש"י רגל לעצמו שאין יושבין בסוכה קרבן לעצמו שאינו בסדר פרי החג ברכה בפני עצמו דאמרינן ביום שמיני חג העצרת הזה ובתוספתא ז) משמע שמברכין את המלך שנאמר ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך והשתא לא הוי האי ברכה כי ההיא דתניא בפרק לולב וערבה (סוכה דף מז.) כשם שז' ימי החג טעונין קרבן שיר ברכה ולינה כך שמיני טעון קשב"ל ומסקינן מאי ברכה ברכת המזון ותפלה ואין לחוש בכך דממה נפשך למאי דבעי למפרש התם ברכה היינו זמן ע"כ לא הוי כי האי דהכא דהא ברכה דהכא לא הוי זמן דזמן חשיב ליה הכא באנפי נפשיה ור"ת מפרש ברכה בפני עצמו ברכת המזון ותפלה כי ההוא דהתם ורגל בפני עצמו מפרש לענין לינה שטעון לינה ליל מוצאי יו"ט האחרון וכל ז' ימי החג טעונין לינה דגמרינן מפסח דכתיב ביה [דברים טז] ופנית בבקר והלכת לאהליך אי אפשר לומר והלכת לאהליך אלא בחוה"מ דביו"ט חייב בראיית פנים בעזרה ולא תיקשי לינה כל ז' מי איכא דיש לומר דמי שלא הביא חגיגתו ביום ראשון והביא באחד משאר הימים צריך ללון בלילה שלאחריו וא"ת תיפוק ליה דטעון לינה משום שלמי שמחה דהוו כל ח' דתנן (שם דף מב:) ההלל והשמחה ח' ואפי' בשאר ימות השנה אם מביא קרבן טעון לינה כדתניא בספרי ופנית בבקר וגו' מלמד שכל הזבחים טעונות לינה פי' זבחים דומיא דפסח מנין לרבות עופות מנחות ועצים ת"ל ופנית כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא מבקר ואילך וי"ל דמשכחת לה דלא מייתי קרבן בו ביום כגון ששלח שלמיו אתמול דנאכלין לשני ימים ולילה אחד ועוד דפ"ק דחגיגה (דף ח.) תניא ושמחת בחגך לרבות כל מיני שמחות לשמחה ואמרינן בפסחים פרק אלו דברים (דף עא.) דאפילו בכסות נקיה ויין ישן ובע"א לא משכחת שמחה שמונה כשחל יום ראשון להיות בשבת דבשלמים דאתמול לא משכחת לה דבעינן זביחה בשעת שמחה וליכא אלא כדפירש בכסות נקיה ויין ישן והכי אמר בירושלמי פרק קמא דברכות וטעונה לינה במה דברים אמורים כשאין עמה קרבן אבל יש עמה קרבן בלא כך טעון לינה מחמת הקרבן ובפרק דם חטאת (זבחים לז.) משמע קצת דטעונה לינה כל שבעת ימי הפסח שכולן חשובין כלילה אחד גבי הא דתנן ר' טרפון אומר אם בשל בו מתחלת הרגל יבשל בו בכל הרגל ואמר בגמ' (שם) מ"ט א"ר ינאי ופנית בבקר וגו' הכתוב עשאן כולן בקר אחד ואע"ג דלא קיימא מסקנא הכי דפריך וכי אין נותר ברגל מ"מ לענין לינה מסתבר דעשאן בקר אחד כפשטיה דקרא שאחר הרגל ישוב לביתו וניחא השתא דשמיני עצרת וביכורים דטעונין לינה מתרבו מדכתב ופנית כל פינות שאתה פונה כדדריש בסיפרי וז' ימי החג דמצריך להו היקשא בפ"ק דר"ה (דף ד:) מקיש חג הסוכות לחג המצות מה חג המצות טעון לינה אף חג הסוכות טעון לינה דאי משום דכתיב ופנית ה"א לילה אחד להכי אצטריך היקשא לכל ז' כחג המצות שכל הרגל חשיב בקר אחד וניחא נמי הא דקאמר בפ' לולב וערבה (דף מז.) שכשם שז' ימי החג טעון קרבן לינה מיהו קשה דא"כ מאי קאמר שמיני רגל בפני עצמו לענין לינה אמאי קרי ליה רגל בפני עצמו כיון דכל ז' ימים שלפניו טעונין לינה בלי הפסקה ועוד מדקא מרבה בסיפרי אפי' עופות ומנחות כמו לינה דרגלים א"כ משמע דרגלים נמי יום א' ותו לא והשתא דפ' דם חטאת ח) לא קשה דמעיקרא ודאי ס"ד דלר' טרפון הכי הוא דטעון לינה כל ז' דהכתוב עשאו בקר אחד ובמסקנא לא קיימא הכי אלא כדפרישית ור"ת יסד במעריב שלו שמיני קודש ללינה ושלשים ידחם כאשר אבלים ינחם ומיהו אינו דוחה שלשים דאבילות לגמרי אלא עולה לחשבון ז' ימים כדאמר בפרק בתרא דמועד קטן (דף כד:) יום אחד לפני החג וחג ושמיני שלו הרי כאן כ"א: **שיר בפני עצמו.** במס' סופרים (פ' יט הל' ב') יש שהיו אומרים למנצח על השמינית בבית הכנסת ושמא גם הלוים היו אומרים אותו בבית המקדש: **אלא למ"ד שני אילים.** לא בעי לשנויי דנין שני שעירים קריבין לציבור כגון יוה"כ דאיכא שעיר הפנימי ושעיר החיצון ממלואים שקרבו בו שני שעירים לציבור שעיר מלואים ושעיר ראש חדש לאפוקי עצרת דשעיר אחד דהא עצרת נמי קריבין בו ב' שעירים דשעיר האמור בת"כ אין זה שעיר האמור בחומש הפקודים כדאמר בפ"ק דזבחים (דף ו:) שעירי עצרת למה הן באין וכו' וכן משמע בפ' התכלת (מנחות דף מה:):

אלא למ"ד שני אילים. תימה לי אפילו לדידיה נמי לישני דנין פר אחד מפר אחד לאפוקי עצרת דג' פרים נינהו חד לחובת היום בפרשת אמור ושנים למוספים בפרשת פינחס וי"ל כיון דחובת היום דעצרת אינו אלא פר אחד שפיר הייתו דנין עצרת דפר אחד לחובת היום ממלואים דפר א' לחובת היום ואי משום דבעצרת קרבו שני פרים למוסף הא במלואים נמי קרבו שני פרים למוסף שהרי בו ביום קרב מוסף דר"ח דשמיני למלואים אחד בניסן הוה: **הוא האמור בחומש הפקודים.** הא דלא פליגי בדעצרת כדפליגי ביום הכפורים בפרק התכלת (שם) מפרש טעמא דבעצרת על כרחך האמור בתורת כהנים אינו האמור בחומש הפקודים וטעמא דרבי דהכא מפרש לקמן בפרק בא לו (דף ע:): **אלא למ"ד משל ציבור.** תימה לי נהי דמשל ציבור מ"מ הוא קרבן שלו ומתכפר בו מעון העגל כדאיתא בת"כ כדכתיב ועשה את חטאתך ואת עולתך וכפר בעדך ועשה את קרבן העם וכפר בעדם ואם כן לימא דנין פר חטאת שלו שהוא מתכפר בו מפר חטאת שלו שהוא מתכפר בו ודנין איל שלו שהוא סומך עליו מאיל שלו שהוא סומך עליו כדאמר בפרק שני דמסכת ביצה (דף כ.) ויקרב את העולה ויעשה כמשפט לימד על עולת חובה שטעונה סמיכה כמשפט עולת נדבה וי"ל דאין הכי נמי דהוה מצי לשנויי הכי אלא האמת מתרץ לו דכולי עלמא מודו הכא דמשלו הוא מביא כדקא מפרש ואזיל:

לאפוקי

מסורת הש"ס

א) סוכה מח. חגיגה יז. ר"ה ד:, ב) חגיגה ט. [ביצה כ: מגילה ה.], ג) לקמן ע:, ד) [עמ"ש רש"י ר"ה דף ד: ד"ה פז"ר קש"ב בשם מסכת סופרים], ה) [ויקרא טז], ו) [במדבר כט], ז) [סוכה פ"ד], ח) [זבחים לז.],

◆

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר אֶל אַהֲרֹן קַח לְךָ עֵגֶל בֶּן בָּקָר לְחַטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה תְּמִימִם וְהַקְרֵב לִפְנֵי יְיָ׃ ויקרא ט ב

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לענין וד"ה זמן וד"ה קרבן וד"ה שיר וד"ה ברכה הכל דבור אחד: (ב) שם ד"ה לאפוקי עצרת כו' לחובת שתי הלחם דכתיב כו': (ג) שם ד"ה דנין פר ואיל שלו. דמלואים דמשלו הוא:

◆

מוסף רש"י

פז"ר קש"ב. ראה מוסף רש"י ר"ה ד ב. מי שלא חג ביום טוב הראשון של חג. שלא הביא חגיגתו ביום הראשון של חג (חגיגה ט.). ויו"ט האחרון של חג. חוגג שמיני עצרת ואע"ג דרגל בפני עצמו הוא הוי תשלומין לראשון (שם). איל אחד הוא האמור כאן. בתורת כהנים ואיל אחד לעולה (לקמן ע:).

◆

תוס' ישנים

פז"ר קש"ב. רגל. פירש בקונטרס שאומר חג שמיני עצרת הזה. ורבינו תם פירש שטעון לינה. ור"ח פירש שדוחה גזירת שלשים כדאמרינן במועד קטן [כד, ב]. ור"ת יסדם שניהם במעריב שפייט קודש ללינה ושלשים ידחם כאשר אבלים ינחם יום השמיני. וקשה לי לכולהו דליחשיב כל חד דחבריה עם פז"ר קש"ב. וברכה, פירש הקונטרס ברכת המלך כדאמרינן בתוספתא [סוכה פ"ד]. ואין לדחות דויברכו את המלך היינו מלכו של עולם, דבמו"ק [ט, א] דריש ליה בהדיא גבי שלמה. ור"ת מפרש דהיינו ברכת המזון ותפלה שאומר בהן יום שמיני עצרת, והביא ראיה מדאמרינן פרק לולב וערבה [סוכה מז, א] כשם ששבעת ימי החג טעונה שיר קרבן ברכה לינה, כך שמיני עצרת וכו', ופריך מאי לאו זמן, לא ברכת המזון ותפלה. מיהו אומר רבינו הזקן דאין בו ראיה די"ל כשהיה רוצה לומר מתחלה דברכה היינו זמן ע"כ לא הויא כי ההיא [דהכא] שהרי (בכך) [כבר] הזכיר כאן הזמן ומה בכך נמי אי ברכה דהכא הוי

תוס' ישנים (המשך)

ברכת המלך. שיר. פירש בקונטרס דלא נתפרש שירו. ומוגה בפירושו וכן פי' תלמידי רש"י בר"ה [ד, ב ד"ה פזר] דבמסכת סופרים [פי"ט ה"ב] יש דהיינו למנצח על השמינית, אבל נראה לרבינו הזקן דלענין מזמורים של בית הכנסת אמר התם. דנין פר אחד ואיל אחד דמוסף מפר אחד ואיל אחד דמלואים. ופירש בקונטרס דהיינו ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעולה דריש שמיני [ויקרא ט, ב]. וקשה לפירושו דהא מדפריך בסמוך אמאן דאמר אילים שנים, בשל מוסף דמשל צבור הוי איירי, והיאך נדונו משל מלואים שהיה של יחיד, ועוד דשל יוה"כ שניהם עולה למוסף ושל מלואים פר לחטאת ואיל לעולה. ומפרש רבינו שמואל דהשתא יליף משור ואיל דצבור דמלואים דביום השמיני [שם פסוק ד] ששניהם שוים לשלמים כמו של יוה"כ ששניהן שוין עולות. וקשה לר"ת דלא משתמיט בשום מקום שיקרא הש"ס לעגל ושור פר אחד. ופי' ר"ת דיליף מפר ואיל הכתוב בואתה תצוה [שמות כט, א] וזה הדבר אשר תעשה להם לקח פר אחד בן בקר ואילים שנים תמימים, והפר והאיל אחד שוין הן לחטאות כמו של יוה"כ ששניהן שוין עולות, ואיל האחד לא קחשיב מפני שהיה עולה כדלא חשיב נמי בסמוך בשני אילים דצבור דחד למוספין וחד לחובת היום. וההוא עניינא כתיב [שם פסוק כז] מאשר לאהרן וגו' ומאשר לבניו היה משלהם, ולכך סובר בסמוך משלו הם, ופריך הניחא למ"ד קח לך משלך, א"כ גם מאשר לאהרן ומאשר לבניו משלהם, אלא למ"ד משל צבור א"כ נורך אהרן היה משל צבור כו' אבל השתא סובר דאותו פר ושני האילים היו משל צבור. [לאפוקי עצרת דשני אילים נינהו, אבל לא היה יכול לומר לאפוקי עצרת דשני (אילים) [פרים] נינהו, שלא היה אלא פר אחד לחובת היום לצורך שתי הלחם]. חד לחובת היום. דלא כתיב מלבד כדפירש בקונטרס. ועוד אומר רבינו הזקן דנפקא מינה דעולת מוסף באה היא אחר הפרקליט לדורון כדאמרינן בזבחים [ז, ב] שהוא דורון אחר ריצוי שעיר של מוסף שהוא חטאת ואיל דחובת [היום] בא לדורון וריצוי, ואילו של אהרן לכפרה אחרת בא.

◆

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"י מהל' תמידין הלכה יג]:

ד ב מיי' פ"א מהלכות חגיגה [הל"ד] הלכה ז סמג עשין רכט: